

Covey column: No victims in this classroom

Pieter Diehl

Wij kunnen leren van onze ervaringen en die van andere. En dus kunnen we in principe met oude negatieve gewoonten breken. Ons zelfbewustzijn stelt ons in staat om afstand te nemen en te onderzoeken hoe we niet alleen naar onze omgeving maar ook naar onszelf kijken. Dat is ons zelf-paradigma. Als je niet weet hoe je jezelf ziet (en anderen), kun je ook niet begrijpen hoe anderen zichzelf en hun omgeving zien.**

Naast zelf-paradigma is proactiviteit belangrijk. Dit betekent dat je verantwoordelijk bent voor je eigen leven. Ons gedrag is afhankelijk van onze besluiten en niet van de omstandigheden. Proactieve mensen zijn zich bewust van dat vermogen. Ze verwijten de situatie niets. Hun optreden is een bewuste keuze, gebaseerd op hun waarden.

Reactieve mensen daarentegen laten zich sterk beïnvloeden door hun omstandigheden. Als het goed weer is, voelen zij zich goed. Als het slecht weer is, presteren ze minder. Proactieve mensen laten hun stemming, hun activiteit, hun inzet, hun werk niet beïnvloeden door wat zij ervaren hebben. Proactieve mensen bepalen zelf of ze een goede bui hebben of niet. Hun gedrag wordt bepaald door wat ze zelf belangrijk vinden. Wanneer ze het van belang vinden om goed werk te leveren, laten ze dat niet van het weer of de omgeving afhangen.

Reactieve mensen worden ook sterk beïnvloed door hun sociale omgeving, het "sociale weer". Als ze door anderen goed worden behandeld, voelen ze zich goed. Gebeurt dat niet, dan trekken ze zich terug, voelen zich verongelikt of worden opstandig en dat heeft direct zijn uitwerking op het werk wat ze leveren. Iemand die reactief is, laat zijn gevoelens door anderen bepalen en maakt zich daardoor afhankelijk. Het vermogen om onafhankelijk te zijn is een kenmerk van iemand die proactief in het leven staat.

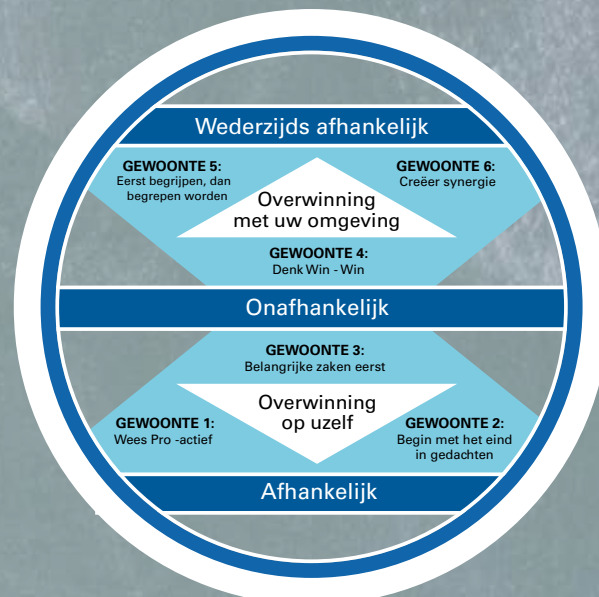
"Niemand kan je kwetsen zonder jouw instemming"

Eleanor Roosevelt

** **Paradigma:** De wijze waarop we onze omgeving waarnemen, begrijpen en interpreteren. Onze eigen mentale kaart.

IK KAN
W

~~NIET~~
VEL

Welke taal gebruiken u, uw collega's of uw leerlingen op school?

Reactieve taal	Proactieve taal
Ik kan er niets aan doen	Laat ik eens kijken of er geen alternatieven zijn.
Zo ben ik nu eenmaal	Ik kan het ook anders aanpakken
Hij maakt me zo kwaad	Ik bepaal zelf wel mijn gevoelens
Ik kan het niet	Ik kan kiezen
Ik moet	Ik geef daaraan de voorkeur
Als ik maar....	Dat ga ik doen
Mijn leerlingen snappen niets!!	
Had ik maar....	

Teksten die we tegen komen in jaarplannen van scholen.

Geen invloed	Invloed
Door geografische omstandigheden neemt het aantal leerlingen af.	Wij maken de school veiliger
Lesuitval kan niet worden opgevangen omdat er geen invallers zijn.	Wij verhogen het gemiddelde rekenniveau van groep 3 door middel van....
De CITO-uitslagen zijn matig vanwege de sociale achtergrond van de leerlingen.	Wij zorgen dat de school weer gaat stralen

Wanneer er binnen uw team veel reactieve taal wordt gebruikt, zal dat zijn uitwerking hebben op de sfeer binnen de school. Het team heeft het idee dat het slechts uitvoerend is (afhankelijk) en dat het geen invloed heeft op de te nemen beslissingen. Dit kan ertoe leiden dat men een afwachtende houding aanneemt, waardoor er weinig energie uit het team komt. Dit is niet het team van waaruit we vernieuwingen kunnen verwachten. Want ja, de omgeving kiest daarvoor!!!

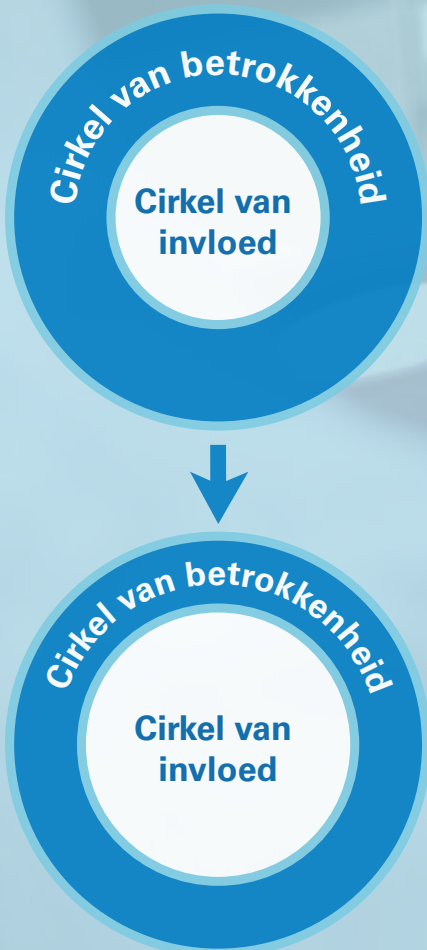
Het kan ook anders

Je kunt je ook persoonlijk, per team of klas meer van je proactiviteit bewust worden door op een andere manier naar de buitenwereld te kijken. Je kunt voor jezelf bepalen waar je focus ligt en waar je inbreng van belang is. Er zijn veel zaken waarop we invloed kunnen hebben (onze gezondheid, onze kinderen, onze problemen op het werk). Voor andere zaken geldt dat we in meer of mindere mate betrokken zijn (hongersnood in Afrika etc.).

Door een "cirkel van betrokkenheid" te trekken kun je afstand nemen van dingen waar je niet zoveel mee te maken hebt.

Als we kijken naar wat zich binnen onze cirkel van betrokkenheid bevindt, zien we dat we op sommige dingen niet echt invloed kunnen uitoefenen en op andere wel. De zaken waar we wat over te zeggen hebben, kunnen we nog binnen een kleinere cirkel plaatsen: een "Cirkel van invloed".

Proactieve personen en teams krijgen positieve energie die hun cirkel van invloed vergroot.

Door vast te stellen aan welke van deze twee cirkels je de meeste tijd en energie besteedt, kan je erachter komen hoe proactief jij of je team bent.

Reactieve personen of **teams** richten zich vooral op hun cirkel van betrokkenheid. Ze letten op zwakheden van anderen en op problemen in hun omgeving waar ze geen invloed op hebben. Ze geven andere of de buitenwereld de schuld van alles en voelen zich slachtoffer. Een dergelijke gerichtheid genereert veel negatieve energie, bovendien verwaarlozen ze dingen waar zij echt invloed op uit kunnen oefenen. Het gevolg is dat hun cirkel van invloed kleiner wordt.

Proactieve personen en **teams** richten zich vooral op hun cirkel van invloed. Ze spannen zich in voor zaken waar ze echt iets aan kunnen doen. Hierdoor krijgen ze positieve energie die zich steeds verder uitbreidt en hun cirkel van invloed vergroot. Dit geldt ook voor leerlingen.

Het resultaat is:

- meer invloed
- meer zelfbewustzijn
- meer initiatief
- meer plezier

Dus mensen maken keuzes en teams die proactief zijn bereiken meer. En zoals Michelle Pfeiffer zegt in de film *Dangerous Mind*. "There are no victims in this classroom."

Pieter Diehl is manager Management & Consultancy bij Edux Onderwijsadvies.